

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติในกระบวนการการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ และเพื่อศึกษาการเปรียบเทียบระดับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนวิถีพุทธที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒๓๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๗๑ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least.Significant.Difference:.LSD) ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒๖ และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๓

๕.๑.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ เขตลาดกระบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน

ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อ ๓.ท่านมีส่วนร่วมรับรู้แนวทางการดำเนินงาน พัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ส่วนข้ออื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ด้านการจัดสภาพองค์กร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการจัดสภาพองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อ ๔.ท่านมีส่วนร่วมทำให้โรงเรียนวิถีพุทธ ปราศจาก อบายมุข ส่วนข้ออื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ด้านการพัฒนาผู้เรียน (นักเรียน) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาผู้เรียน (นักเรียน) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อ ๕.ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ เช่น นำนักเรียนเข้าค่ายพุทธบุตร ค่ายคุณธรรม เป็นต้น ส่วนข้ออื่นๆ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกันในการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) และด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผลและ เผยแพร่ผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน

โดยรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม มากกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูง กว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับ การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็น เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) มากกว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็น เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม ของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มากกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนา โรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๕.๒ อภิปรายผล

การเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันใน ด้านการสนับสนุนการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับพระมหาสุทัศน์ สุทสุโสโน ได้ศึกษาศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษาเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ และศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน ๒๐๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ One-way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนการสอน การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า

- ๑) ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ๒) ผู้บริหารและครูที่มี อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหาร

โรงเรียนวิถิพุทธ ผลปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่าง

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) และด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ โดยภาพรวมมากกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการพัฒนาบุคลากร (ครู/วิทยากร) มากกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องกับ พัทยา เนตรธรรานนท์ ศึกษาการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้พื้นที่วัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด โดยการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มประชากร ๒ กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๑๒๑ คน และเจ้าอาวาส จำนวน ๑๒๑ รูป พร้อมศึกษาในเชิงคุณภาพด้วย โดยการสัมภาษณ์แบบกลุ่มเล็กและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม กับกลุ่มกรณีที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ คน ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

๑. ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสมองเห็นประโยชน์ที่จะให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทใน

การจัดการศึกษามากขึ้นแต่ความร่วมมือยังมีอยู่อย่างจำกัดเฉพาะวิชาจริยศึกษาและกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น

๒. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัด ด้านการเงิน อาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้บริหาร โรงเรียนและเจ้าอาวาสมีการร่วมระดมทุนในการจัดสรรหาทรัพยากรด้วยกัน ส่วนด้านอาคารสถานที่โรงเรียนกับวัดยังมีความขัดแย้งทางความคิดกันบ้าง เพราะคิดต่างมุมมองกัน แต่ทางโรงเรียนกับวัดต่างมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพากัน โดยผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสเอื้อประโยชน์ในการใช้ที่ดินของวัดร่วมกัน

๓. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัด ด้านการจัดสรรและพัฒนาบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและเจ้าอาวาสมองเห็นประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนและวัดพร้อมที่จะร่วมมือกัน

๔. จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด มีความแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เพียงด้านเดียว คือ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนเท่านั้น ด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็น เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกระบวนการติดตาม ประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มากกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยอมรรัตน์ แก้วมะ ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ พบว่า ๑) ระดับกระบวนการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกชั้น โดยกระบวนการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ขึ้นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องสูงกว่าด้านอื่นๆ ๒) ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ผลมากกว่าด้านอื่น ๆ ๓) กระบวนการบริหารจัดการศึกษา และประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ จำแนกตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แต่เมื่อจำแนกตามประเภทของโรงเรียนพบว่า บุคลากรที่อยู่โรงเรียนที่มีประเภทแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันและไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

สถานภาพ และประเภทของโรงเรียน ๔) กระบวนการบริหารจัดการศึกษากับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๕) กระบวนการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ขึ้นการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบต่างๆ ขึ้นการประเมินผลการเผยแพร่ผลการดำเนินการ ขึ้นการดำเนินการพัฒนา และขึ้นเตรียมการ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ ๖๕.๗๐ และมีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ๐.๓๑๕ ๖) ในการวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางเพื่อยกระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขจรร เขต ๑ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ต่อไป

ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อ เกี่ยวกับ ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนา โรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เนื่องจากโรงเรียนทุกโรงเรียน เมื่อดำเนินการเข้าสู่โรงเรียนวิถีพุทธ ย่อมประสบปัญหาอุปสรรคในการทำงาน เริ่มตั้งแต่ขาดแคลนบุคลากรชำนาญเฉพาะด้าน ขาดงบประมาณ ขาดสถานที่สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อโรงเรียนวิถีพุทธ แม้กระทั่งการทำความเข้าใจกับชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ก็ต้องมีการชี้แจงการทำงานแต่ละขั้นตอนด้วยการประชาสัมพันธ์ และชี้แจงด้วยเอกสาร

๕.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในด้านต่างๆ ต่อไป

๑. ควรเน้นหลักธรรมมาประยุกต์ใช้และจัดทำหลักเพื่อเอื้อต่อการเรียนการสอนโรงเรียนวิถีพุทธ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ

๒. ควรให้บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีส่วนร่วมสนับสนุน และโรงเรียนทุกโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัด ควรให้เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และคณะกรรมการวัด เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนด้วย

๓. ควรการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ Coaching Team ให้เข้าสู่การเรียนรู้ (Pair PLA) คือ สร้างขาดแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนา ศิล สมาธิ ปัญญา ให้ต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม บรรยาภาสสิ่งแวดล้อมใกล้ชีวิตธรรมชาติ สะอาด สงบร่มรื่น และผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและการเอาใจใส่ในการบริหารอย่างจริงจังและต่อเนื่อง